

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Migrationsenheten

ju.registrator@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Utvisning på grund av brott - ett skärpt regelverk (SOU 2021:61)

(Ju2021/02575)

Inledning

Hovrätten över Skåne och Blekinge har gått igenom utredningen utifrån de utgångspunkter hovrätten har att beakta. Utredningen har undersökt och redovisat de aktuella frågorna utförligt och förslagen som läggs fram i betänkandet framstår som väl övervägda och motiverade. Hovrätten, som i huvudsak tillstyrker förslagen, vill framföra de synpunkter som följer nedan.

En regel som innebär att utvisningsfrågan alltid prövas vid hedersrelaterade brott och hatbrott

Hovrätten instämmer i utredningens bedömning att det inte bör införas en obligatorisk prövningsregel innebärande att domstolen alltid ska pröva frågan om utvisning vid hedersrelaterade brott och hatbrott.

Ansvar för utredningen i utvisningsfrågan

Utredningens förslag medför att det kan komma att ställas högre krav på den utredning som läggs fram för rätten vid prövningen av utvisningsfrågan. Det är angeläget att rätten får ett fullgott underlag för sina bedömningar och enligt nuvarande regler ska utredningen inhämtas av rätten. Hovrätten anser att det i ärendets fortsatta beredning bör belysas var ansvaret för att inhämta denna utredning bör ligga och övervägas alternativ till den nu gällande ordningen.

Bedömningen av återreseförbudets längd

Frågan om återreseförbuden bör skärpas är en politisk fråga. Argumentet att Sveriges rättstillämpning ska harmoniseras med hur återreseförbudets längd bedöms i våra grannländer, av det skälet att en tredjelandsmedborgare registreras på SIS spärrlista, framstår emellertid varken som övertygande eller relevant.

Förutom en skärpning av återreseförbuden innebär förslaget att prövningen ska ske på ett annorlunda sätt jämfört med idag. Hovrätten ifrågasätter om det finns ett behov av att ändra den domstolspraxis som har utvecklats på området, där brottslighetens straffvärde visserligen är en mycket starkt styrande faktor för återreseförbudets längd, men där förarbeten och praxis lämnar öppet för att även andra omständigheter kan vägas in. Enligt hovrättens mening främjar dagens ordning en proportionerlig och förutsägbar hantering av frågan i domstolarna samtidigt som det vid behov finns möjlighet att göra en mer nyanserad bedömning i det enskilda fallet.

Av betänkandet framgår att rätten i stället ska beakta en rad olika omständigheter vid bedömningen av återreseförbudets längd, vilka ska samspela med varandra på ett annat sätt än idag. Bestämmelsen riskerar att bli svår att tillämpa. Det framstår t.ex. som otydligt hur återreseförbudets längd ska bestämmas när utlänningens anknytning till Sverige medför ett kortare återreseförbud än vad brottslighetens allvar motiverar. Det bör därför klarläggas om rätten i dessa fall ska göra en skönsmässig bedömning när den förkortade tiden beräknas eller förhålla sig till de föreslagna riktlinjerna om fem och tio år. Sammantaget är det hovrättens uppfattning att det presenterade förslaget ställer särskilda krav på motivuttalanden för vägledning av rättstillämparen. Annars framstår risken för oenhetlighet i rättstillämpningen som uppenbar.

Den föreslagna ordningen förefaller delvis vara föranledd av att utredningen föreslår att bestämmelsen om utvisningsmen i 29 kap. 5 § brottsbalken tas bort och att menet i stället beaktas när tiden för återreseförbudet bestäms. Som framgår av nästa avsnitt avstyrker hovrätten förslaget i den delen. Om bestämmelsen om utvisningsmen behålls i brottsbalken finns inget behov att genomföra utredningens förslag avseende prövningen av återreseförbudets längd.

Förslaget om att bestämmelsen om utvisningsmen bör tas bort

Hovrätten avstyrker förslaget om att bestämmelsen om utvisningsmen i 29 kap. 5 § brottsbalken tas bort. Förslaget främjar inte de principer som regleringen om billighetsskäl bygger på. Generellt för regleringen om billighetsskäl gäller att vissa omständigheter med anknytning till gärningsmannens person kan motivera ett lindrigare straff för att den samlade följden av brottet ska bli rimlig. Utan möjligheten att vid påföljdsbestämningen kunna ta hänsyn till ett utvisningsmen beaktas inte allas likhet inför lagen. Enligt förslaget kommer nämligen en utlänning som utöver ett straff, bestämt i förhållande till brottslighetens straffvärde, även utvisas och lider men av utvisningen att drabbas hårdare än den person som döms för samma brottslighet men inte utvisas. Att utvisningsmenet beaktas vid bedömningen av återreseförbudets längd ändrar inte det förhållandet.

I betänkandet anges att den föreslagna regleringen medför att det knappast kommer att finnas anledning att beakta utvisningsmen vid påföljdsbestämningen med stöd av 29 kap. 5 § första stycket 8 brottsbalken. Hovrätten noterar dock att det inte kan uteslutas att rätten i enskilda fall ändå beaktar utvisningsmenet vid straffmätningen och påföljdsvalet med tillämpning av nämnda bestämmelse vilket kan leda till att regelverket blir mindre förutsebart. En motsvarande möjlighet att beakta sanktionskumulation finns till exempel vid jämkning av företagsbot enligt 36 kap. 10 § brottsbalken (se prop. 2018/19:164 s. 72).

Frågan om en möjlighet till ny påföljdsbestämning

Hovrätten instämmer i anförda skäl mot att införa en möjlighet för åklagaren att ansöka om ny påföljd i det fall ett utvisningsbeslut inte gått att verkställa.

Konsekvenser för domstolarna

Den föreslagna regleringen kommer att leda till fler och mer omfattande prövningar av utvisningsfrågor. Detta kommer även medföra att mål där utvisningsfrågan prövas blir mer resurskrävande. Hovrätten anser därför att domstolarna behöver tillföras ytterligare resurser om förslagen genomförs.

Detta yttrande har beslutats av hovrättspresidenten Ylva Norling Jönsson, hovrättslagmannen Björn Hansson, hovrättsrådet Catharina Månsson och tf. hovrättsassessorn Simon Hult (referent).

Ylva Norling Jönsson

Simon Hult